

Elit Kadın Sporcuların Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Görüşleri ile Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Aysel BOZCA¹, Mehmet Haşim AKGÜL²

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1150163>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Öz

¹Burdur Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Burdur/Türkiye

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Burdur/Türkiye

Bu araştırma, elit kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmaya 313 elit kadın sporcu katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği" (TCEÖ) ile "Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği" (ODKÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yaş, eğitim durumu değişkenleri ve daha önce toplumsal cinsiyet kavramını duydunuz mu sorusuna verilen yanıtlar ile TCEÖ alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar saptanmış; ODKÖ ile arasında ise anlamlı farklılıklar saptanmamıştır. Ayrıca yapılan Spearman Korelasyon Analizi sonuçlarına göre ODKÖ ile TCEÖ'nin alt boyutlarından erkeği üstün gören anlayış (EÜGA) arasında pozitif yönlü anlamlı; ODKÖ ile TCEÖ'nin alt boyutlarından kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış (KEBKA) arasında pozitif yönlü anlamsız; EÜGA ile KEBKA arasında ise pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, yaş, eğitim durumu ve toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duyup duymama değişkenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile ilişkili olduğu; yetiştiği yerleşim yeri değişkeninin ise toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ve olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri ile ilişkili olmadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu, Kadın Sporcular

Sorumlu Yazar: Mehmet Haşim AKGÜL
mhakgul@mehmetakif.edu.tr

Examination of the Relationship between Elite Female Athletes' Views on Gender Equality and their Fear of Negative Evaluation

Abstract

This study aimed to examine the relationship between elite female athletes' views on gender equality and their fear of negative evaluation. This study is conducted with 313 elite female athletes. In this study, the "Gender Equality Scale" (GES) and "Brief Fear of Negative Evaluation Scale" (BFNE) were used as data collection tools. According to the findings of the research, significant differences between the sub-dimensions of the GES in accordance with the variables of age, education degree, and the answers given to the question "Have you ever heard of the concept of gender?" were found, while no significant differences were found between BFNE. According to the results of the Spearman Correlation Analysis, a moderate, positive, significant relationship between the BFNE and the Understanding that Considers Male as Superior (UtCMS) from the sub-dimensions of the GES; A positive, moderate, insignificant relationship between BFNE and the UtSMF from the sub-dimensions of the GES; A positive, moderate and significant relationship between UtCMS and UtSMF was found. As a result, according to the study, age, education degree and whether to have heard of the concept of gender before are related to gender equality views, while the settlement they grew up, are not related to both gender equality views and fear of negative evaluation levels.

Keywords: Gender Equality, Fear of Negative Evaluation, Female Athletes

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
28.07.2022

Kabul Tarihi:
08.09.2022

Online Yayın Tarihi:
28.09.2022

¹Bu araştırma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

İnsanlık tarihinde sosyal hayatta var oluş mekânı olarak beden, her zaman düşüncenin, araştırmanın ve anlamının konusu olmuştur (Okumuş, 2011). Tarih boyunca kadın ve erkeğe, toplumlar tarafından farklı roller verilmiş ve iki cinsiyetin aralarındaki farkı belirginleştirmek için farklı dil ve semboller geliştirilip kullanılmıştır (Lundgren, 2010; Scheibel; 2013; Rao, 1999). Toplumların egemen olarak sahip oldukları dünya görüşüne göre; bu semboller çeşitli değişiklikler gösterse de, kültürel olarak her defasında yeniden üretilmektedir (Ramamurthy, 2010; Quadagno and Fobes, 1995). Dolayısıyla beden, beden algısı ve toplumsal cinsiyet gibi konular uzun süredir çeşitli sosyolojik araştırmaların önemli bir öznesi konumundadır (Annandale and Clark, 1996; Chafetz, 2006; Koca vd., 2005; Wharton, 2009). Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklardan ziyade kültürel ve psikolojik farklılıkları ifade eder (Koca, 2016). Araştırmamızın temel kavramlarından birini oluşturan toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı ise kadınların politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve medeni alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınması, kullanılması ve bunlardan yararlanabilmesi anlamına gelmektedir (Bal, 2014). Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet araştırmalarını konu edinen, sosyoloji biliminin çeşitli alt dallarına rastlamak mümkündür (Ersöz, 2010; Nazlı, 2005; Yeter, 2015). Din sosyolojisi, kültürel sosyoloji, beden sosyolojisi, aile sosyolojisi ve spor sosyolojisi kendi bilimsel perspektifleri doğrultusunda toplumsal cinsiyet olgusu hakkında bilgi ve tartışma üretmektedir. Ülkemizde de özellikle son zamanlarda yukarıda belirtilen bilim alanları ile ilişkili olarak bir dizi bilimsel araştırmaya ulaşmak mümkündür (Acavit; 2022; Bozaslan, 2022; Çolak, 2021; Gülgün ve Halaç, 2021). Ayrıca Türkiye'nin İstanbul sözleşmesinden çekilmesi sebebiyle toplumsal cinsiyet alanı ulusal anlamda yeniden aktüel tartışmalara konu olacağı benzenmektedir.

Bu noktadan hareketle araştırma konumuz spor sosyolojisinin araştırma alanına girmektedir. Spor sosyolojisinin temel kabullerinden biri; sporun, içinde bulunduğu toplumun kültürel özelliklerini ve çelişkilerini olduğu gibi yansıtmasıdır. Dolayısıyla spor alanı, pek çok kültürel araştırmada olduğu gibi toplumsal cinsiyet araştırmaları için de önemli bir laboratuvar özelliği taşımaktadır. Nitekim ülkemizde spor sosyolojisi alanında toplumsal cinsiyet araştırmaları gün geçtikçe artmaktadır ve mevcut haliyle önemli bir literatür bulunmaktadır (Argut, 2021; Dever, 2021; Narin vd., 2022; Sarıkulak, 2022; Öztürk ve Koca, 2021). İlgili araştırmalar toplumsal cinsiyet ve spor ilişkisini farklı bağlamlarda konu edinmiştir. Örneğin toplumsal cinsiyet ve spor temalı çalışmalara önemli katkıları olan Öztürk ve Koca (2021) ilgili çalışmalarında dünyada ve Türkiye'de kadınların spora katılım tarihleri, sporda toplumsal cinsiyet çalışmaları ve sporda kadınların temsili konularına değinmektedir. Argut (2021) genç bireylerin spora ilişkin tercihlerinin, yaşam kalitesi ve depresyon düzeylerini toplumsal cinsiyet perspektifinde incelemektedir. Sarıkulak (2022) taraftarlıkta toplumsal cinsiyet düzeni hakkında bilgiler vermektedir. Narin vd. (2022) ataerkil toplum

yapısının kadın sporcular üzerindeki etkisini konu edinmektedir. Yine Dever (2021) toplumsal cinsiyet olgusunu spor ve toplumsal sınıf bağlamında değerlendirmektedir. Bahsi geçen çalışmalar, araştırmamızla benzer yönlere sahip olsa da, bu araştırma toplumsal cinsiyet eşitliği temasına ilişkin olarak, elit kadın sporcuların olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerini de konu edinmektedir. Çünkü hem sayısal hem kültürel olarak daha çok erkeklerin egemen olduğu ülkemiz spor ortamında, zaman zaman kadın sporculara yönelik ifade ve düşüncelerin, onların olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerini etkilediği düşünülmektedir. Olumsuz değerlendirilme korkusu kavramı, kişinin başka insanlar tarafından kötüleyici, küçük düşürücü veya düşmanca eleştirileceğine yönelik aşırı ve devamlı bir endişe duymasını ifade eder (Çetin vd., 2014).

Bu bağlamda araştırmamızın amacı, elit kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir. Kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi isimli bu araştırma, nicel araştırma türlerinden ilişkisel analiz tekniğine dayalı betimsel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Bu model, mevcut durumu ya da geçmişte olan bir olayı incelemeyi hedef alır. Araştırmada bahsi geçen konuyu şuan ki şartlarda tanımlamaya çalışır. İlgili konuyu değiştirme çabası içine girmez (Karasar, 1998).

Çalışma Grubu

Bu araştırmaya Akdeniz Bölgesinde (Antalya-Burdur) yaşayan 313 elit kadın sporcu katılmıştır. Araştırma grubuna ulaşmak için olasılığa dayalı örneklem seçim yöntemi kullanılmıştır. Olasılığa dayalı (temsili) örneklem, evrendeki herkesin eşit seçilme sahip olduğu örneklemidir. Seçimde eşit olasılık sağlamanın en kesin yolu, tesadüfi seçim yolu kullanmaktır (Şavran, 2010).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, verilerin toplanması amacıyla araştırma grubuna “Kişisel Bilgi Formu”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği” (TCEÖ) ile “Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği” (ODKÖ) ayrı formlar halinde uygulanmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği Gözütok vd. (2017) tarafından bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliği düşüncesini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 13 maddeden oluşmaktadır ve İki alt faktörü bulunmaktadır. Faktörlerden biri erkeği üstün gören anlayışa (EÜGA) ilişkin bilgi verirken; diğer faktör kadını erkeğe bağımlı kılan anlayışla (KEBKA)

ilgili bilgi sağlamaktadır. Maddeler likert tipi “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğinden “kesinlikle katılıyorum” seçeneğine 5 dereceli olacak şekilde yapılandırılmıştır.

Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu-ODKÖ (The Brief Fear of Negative Evaluation Scale-BFNE) Leary (1983) tarafından geliştirilen, Çetin vd. (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanan 11 maddeli bir ölçektir. İlgili ölçek bireyin olumsuz değerlendirilme kaygısını ölçmek amacıyla geliştirilen, 5’li likert tipi bir derecelendirme ölçeğidir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için Statistical Packadge for Social Sciences (SPSS) 17.0 paket programı kullanılmıştır. Yapılan normallik testleri (Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro Wilk) sonucunda ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu sebeple çalışmada parametrik olmayan testlerden Spearman Korelasyon Analizi, Mann Whitney-U testi ve Kruskal Wallis H Testi; çözümlene sonucunda gruplar arasında bulunan anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için ise, Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney- U Testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi ise $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1

Güvenirlilik Test Sonuçları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği	11	.77
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği	13	.80

Tablo 2

Ölçeklerden Elde Edilen Test Puanlarına Ait Normallik Testi

Ölçek	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	p	İstatistik	df	p
ODKÖ	,101	313	,000*	,965	313	,000*
EÜGA	,292	313	,000*	,588	313	,000*
KEBKA	,203	313	,000*	,788	313	,000*

($p<0,05$).

Tablo 2 incelendiğinde, ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen toplam puanların normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) görülmektedir.

Tablo 3

Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi ile Karşılaştırılması

Puan	Yaş	N	Sıra Ort	χ^2	sd	p	Anlamlı Fark
ODKÖ	16-20	112	172,65	6,799	3	,079	
	21-25	158	152,38				

	26-30	28	130,88				
	31 ve üzeri	15	137,57				
EÜGA	16-20	112	157,79	8,430	3	,038*	4>2
	21-25	158	151,60				
	26-30	28	152,00				
	31 ve üzeri	15	217,27				
KEBKA	16-20	112	154,79	5,446	3	,142	
	21-25	158	154,27				
	26-30	28	153,34				
	31 ve üzeri	15	209,07				

($p<0,05$).

Tablo 3'e göre, katılımcıların yaşları ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Katılımcıların yaşları ile TCEÖ' nin erkeği üstün gören anlayış alt boyutu arasında anlamlı bir fark mevcuttur ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U testine göre, anlamlı farklılık 31 yaş ve üzerine olanlarla 21-25 yaş arasında olanlar arasındadır. 31 yaş ve üzeri olan katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların yaşları ile TCEÖ'nin kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4

Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi ile Karşılaştırılması

Puan	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
ODKÖ	Ortaokul	6	167,08	8,153	4	,086	
	Lise	67	179,59				
	Ön Lisans	35	157,19				
	Lisans	186	146,16				
	Lisans Üstü	19	179,92				
EÜGA	Ortaokul	6	103,92	14,711	4	,005*	2>4
	Lise	67	186,18				
	Ön Lisans	35	166,16				
	Lisans	186	145,35				
	Lisans Üstü	19	168,05				
KEBKA	Ortaokul	6	148,17	12,883	4	,012*	2>4 5>4
	Lise	67	186,12				
	Ön Lisans	35	153,04				
	Lisans	186	144,67				
	Lisans Üstü	19	185,13				

($p<0,05$).

Tablo 4'e göre, katılımcıların eğitim durumları ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Katılımcıların eğitim durumları ile TCEÖ' nin erkeği üstün gören anlayış alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark mevcuttur ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U testine göre, anlamlı farklılık eğitim düzeyi lise olanlarla lisans olanlar arasındadır. Eğitim düzeyi lise olan katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde

katılımcıların eğitim durumları ile TCEÖ' nin kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutu arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir fark mevcuttur ($p < 0,05$). Anlamlı farklılık eğitim düzeyi lise olanlarla lisans olanlar ve lisansüstü olanlarla lisans olanlar arasındadır. Eğitim düzeyi lise ve lisansüstü olan katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5

Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Yetiştığı Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi ile Karşılaştırılması

Puan	Yer	N	Sıra Ort	χ^2	sd	p
ODKÖ	Köy	20	174,65	1,136	3	,768
	Kasaba	3	151,17			
	İlçe	49	162,44			
	İl	241	154,50			
EÜGA	Köy	20	188,73	5,171	3	,160
	Kasaba	3	224,33			
	İlçe	49	157,22			
	İl	241	153,48			
KEBKA	Köy	20	185,40	3,926	3	,270
	Kasaba	3	207,00			
	İlçe	49	164,11			
	İl	241	152,57			

($p > 0,05$).

Tablo 5'e göre, katılımcıların yetiştığı yer değişkeni ile olumsuz değerlendirilme korkusu puanı, erkeği üstün gören anlayış puanı ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark mevcut değildir ($p > 0,05$).

Tablo 6

Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Toplumsal Cinsiyet Kavramını Daha Önce Duydunuz mu? Sorusuna Verdikleri Yanıtı Göre Mann Whitney-U Testi ile Karşılaştırılması

Puan	Toplumsal Cinsiyet Kavramını Daha Önce Duydunuz mu?	N	Sıra Ort	Z	p
ODKÖ	Evet	279	156,11	-,500	,617
	Hayır	34	164,32		
EÜGA	Evet	279	152,15	-2,916	,004*
	Hayır	34	196,78		
KEBKA	Evet	279	151,77	-2,990	,003*
	Hayır	34	199,90		

($p < 0,05$).

Tablo 6'ya göre, katılımcıların "Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?" sorusuna verdikleri yanıtlar ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık mevcut değildir ($p > 0,05$). Katılımcıların "Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?" sorusuna verdikleri yanıtlar ile TCEÖ' nin erkeği üstün gören anlayış alt boyutu ile arasında anlamlı bir farklılık mevcuttur ($p < 0,05$). İlgili soruya "hayır" diyen katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların "Toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu?"

sorusuna verdikleri yanıtlar ile TCEÖ' nin kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutu ile arasında da benzer şekilde anlamlı bir farklılık mevcuttur ($p<0,05$). Yine ilgili soruya “hayır” diyen katılımcıların puanları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 7

Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin Alt Boyutlarından “Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA) ve Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA)” Alınan Puanlar Arasındaki İlişki (Spearman Korelasyon Analizi)

		ODKÖ	EÜGA	KEBKA
ODKÖ	Korelasyon	1,000	,123	,074
	p	.	,029*	,192
	N	313	313	313
EÜGA	Korelasyon			,533
	p			,000*
	N			313

($p<0,05$).

Tablo 7'ye göre, olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği (ODKÖ), toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği ve toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin alt boyutlarından (EÜGA-KEBKA) alınan puanlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde; ODKÖ ile EÜGA arasında pozitif yönlü anlamlı ($r=,123$; $p<0,05$); ODKÖ ile KEBKA arasında pozitif yönlü anlamsız ($r=,074$; $p>0,05$); EÜGA ile KEBKA arasında pozitif yönlü anlamlı ($r=,533$; $p<0,05$) bir ilişki mevcuttur.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

İçinde yaşadığımız çağda özellikle feminist düşüncenin temel olarak ele aldığı konulardan biri toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet olgusu, toplumların sahip oldukları kültürel, ideolojik ve dini özelliklere göre her defasında yeniden üretilmektedir. Bu sebeple daha önce de ifade edildiği üzere toplumsal cinsiyet teması önemli bir sosyolojik araştırma konusudur. Bu araştırma alanlarından biri de spor alanıdır. Çünkü modern spor, içerisinde bulunduğu toplumun kültür ve bilgi birikimini olduğu gibi yansıtmaktadır. Bu sebeple spor ortamları toplumsal cinsiyet olgusunun incelenebilmesi için önemli fırsatlar sunar. Bu bağlamda, mevcut araştırmada elit kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve elde edilen veriler literatür ile karşılaştırılarak bu bölümde tartışılmıştır.

İlk olarak katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların yaş değişkenine göre karşılaştırıldığı Tablo 3'e bakıldığında, katılımcıların yaşları ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ancak yaş değişkenine göre TCEÖ' nin, erkeği üstün gören anlayış alt boyutunda yaşa bağlı olarak değişiklik görülmektedir. Yaş arttıkça erkeği üstün gören anlayış

düzeyleri de artmaktadır. Kurtuluş (2019)'un yapmış olduğu çalışmaya göre, kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri yaşa bağlı olarak değişiklik göstermemektedir. Benzer şekilde Yıldırım vd. (2017) toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki farkındalığı konu edinen araştırmalarında, toplumsal cinsiyet eşitsizliği farkındalığının yaşa bağlı olarak değişmediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sebeple araştırma bulgularımız ilgili literatürden farklılık göstermektedir. Bu farklılığın örneklem grubundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Spor alanlarında elit spor yapma süresinin belli yaş aralığında olduğu göz önüne alınacak olursa, otuzlu yaşlardan itibaren spordan uzaklaşma durumu sporcu için bir meslek realitesidir. Elit spordan uzaklaşan kadın sporcu ataerkil değerler sistemi içerisinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini daha baskın olarak yaşayabilir.

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığı Tablo 4'e bakıldığında, katılımcıların eğitim durumları ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak katılımcıların eğitim durumları ile TCEÖ' nin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Eğitim düzeyinin düşmesiyle birlikte kadın sporcuların erkeği üstün gören anlayış ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış düzeylerinde artış görülmektedir. Kantoğlu vd. (2018)' nin yapmış olduğu çalışmada düşük eğitim düzeyi ve düşük ekonomik gelire sahip ailelerin çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha çok "geleneksel cinsiyet rolü" algısına sahip olduğu saptanmıştır. Yine Sumbas ve Erdemir (2021) yapmış oldukları çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Araştırma sonuçlarımız ilgili literatür ile benzerlik göstermektedir. Ulaşılan ortak sonuçların sebebi, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında geçerli olan ayrımcılığın farkındalığının da artması şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Türkiye'de ilk kadın hareketleri incelendiğinde, feminist kadın hareketlerini iyi eğitilmiş, kentli ve orta sınıf kadınlar gerçekleştirmiştir (Karkıner, 2010).

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların yetiştiği yerleşim yeri değişkenine göre karşılaştırıldığı Tablo 5'e göre, kadın sporcuların yetiştiği yerleşim yerinin toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ve olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerine olumlu-olumsuz bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Geleneksel hayat tarzının görece daha çok yaşandığı köy, kasaba gibi daha dışa kapalı mekânlarda, ataerkil kültürün daha çok inançlardan hareketle baskın olduğu söylenebilir. Nitekim Yanıkerem vd. (2021) sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, köyde yaşayan öğrencilerin erkeği üstün gören anlayış ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış puanlarının daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Benzer şekilde Güzel (2016) öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında, ilçede doğan öğrencilerin, köyde doğan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularımız ile ilgili literatür sonuçları farklılık göstermektedir. Bu farklılık örneklem grubunun büyük çoğunluğunun (241 kişi) ilde yetişmiş

olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca elit sporların daha çok illerde yapılıyor olması göz önüne alındığında, kadın sporcuların yetiştiği yerleşim yerleri neresi olursa olsun, modern sporun onları geleneksel toplumsal alandan, diyet, kozmetik, egzersiz, koruyucu hekimlik gibi gerçekliklerin dünyevi alanına yani seküler dünyaya taşıdığı düşünülebilir. Çünkü modern sporların en önemli özelliklerinden biri de sporun sekülerleşmesidir (Amman, 2010).

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu? sorusuna verdikleri yanıtlara göre karşılaştırıldığı Tablo 6'ya göre, ilgili soruya "hayır" cevabını veren katılımcıların TCEÖ' nin erkeği üstün gören anlayış ile kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutlarından aldıkları puanlar daha yüksek bulunmuştur. Olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Literatürde araştırma bulgularımızla örtüşen sonuçlara ulaşmak mümkündür. Örneğin, yine Güzel (2016) öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında, toplumsal cinsiyet kavramını duymayan ve bu konuda eğitime katılmayan ya da toplumsal cinsiyet dersi almayan öğrencilerde erkeği üstün gören anlayış ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış puanlarının istatistiksel olarak daha yüksek bulunduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duymayanların ilgili konu hakkında bilgi üretme, deneyim ve tecrübesinin olmaması nedeniyle toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının görece daha düşük ya da hiç olmadığını söylemek mümkündür.

Son olarak olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinden ve TCEÖ alt boyutlarından "erkeği üstün gören anlayış (EÜGA) ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış (KEBKA)" alınan puanlar arasındaki ilişkinin incelendiği Tablo 7' ye göre, ODKÖ ile EÜGA arasında pozitif yönlü anlamlı; ODKÖ ile KEBKA arasında pozitif yönlü anlamsız; EÜGA ile KEBKA arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Araştırma bulgularımız neticesinde, erkeği üstün gören anlayış düzeyi arttıkça olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyi de artmaktadır. Kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış düzeyi arttıkça olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyi azalmaktadır. Son olarak erkeği üstün gören anlayış düzeyi arttıkça kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış düzeyi de artmaktadır. Kurtuluş (2019)'un kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi isimli çalışmasına göre, erkeği üstün gören anlayış ve kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış arttıkça, toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır. Diğer bir ifade ile eşitlikçi düşünce arttıkça stres de artmaktadır. Yine Gençtarık (2019)'in genç yetişkinlerde öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi isimli çalışmasına göre, genç yetişkinlerde (kadın) olumsuz değerlendirilme korkusu puanı ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. İlgili literatür araştırmamız bulguları ile kısmen örtüşmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre elit kadın sporcularda bazı demografik parametrelerin toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmaya göre yaş, eğitim durumu değişkenleri ve toplumsal cinsiyet kavramını daha önce duydunuz mu? sorusuna verilen yanıtlar ile elit kadın sporcuların toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bununla birlikte elit kadın sporcuların yetiştiği yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet eşitliği görüşleri ve olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Son tahlilde, toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin alt boyutları ile olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin ilişkilendirilmesi sonucunda, erkeği üstün gören anlayış alt boyutuyla olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı, kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutu ile olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamsız ve erkeği üstün gören anlayış alt boyutu ile kadını erkeğe bağımlı kılan anlayış alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Benzer araştırmaların daha geniş katılımlı örneklem gruplarında, farklı bölgelerde, çeşitli sportif branşlarda ve geleneksel-modern spor yapan katılımcı gruplarıyla karşılaştırmalı olarak yapılması önerilmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 01.12.2021

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: GO 2021/429

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler birinci yazar, giriş kısmı ile ilgili süreçler ikinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise her iki yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırmaya gönüllü olarak katılarak mevcut çalışmanın tamamlanmasına katkı sunan kıymetli katılımcılara teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Acavıt, B. (2022). *Türkiye’de toplumsal cinsiyet rollerinin kadının cinsel doyumuna etkisi üzerine yapılmış çalışmaların sistematik derlemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Bilim Dalı, Ankara.
- Amman, M. T. (2000). Spor sosyolojisi. İçinde H.C İközler (Ed.), *Sporda sosyal bilimler*, (ss. 85-149), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Annandale, E., ve Clark, J. (1996). What is gender? Feminist theory and the sociology of human reproduction. *Sociology of Health & Illness*, 18(1), 17-44. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.ep10934409>
- Argut, S. K. (2021). Genç Bireylerin Spora İlişkin Tercihlerinin, Yaşam Kalitesi Ve Depresyon Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Perspektifinde İncelenmesi. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 2(2), 162-174.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Bozaslan, E. Ç. Popülist itirazlar, cinsel tehditler ve aileye dönüş çağrıları: toplumsal cinsiyet karşıtlığı. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, (9), 82-89.
- Chafetz, J. S. (2006). The varieties of gender theory in sociology. In *Handbook of the sociology of gender* (pp. 3-23). Springer, Boston, MA.
- Çetin, B., İlhan, M., ve Yılmaz, F. (2014). Olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik risk alma arasındaki ilişkinin kanonik korelasyonla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 135-158.
- Çetin, B., Doğan, T., ve Sapmaz, F. (2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formu’nun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156)
- Çolak, Z. (2021). Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği-ekonomik büyüme ilişkisi üzerine ekonometrik analiz. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1094-1105. <https://doi.org/10.33206/mjss.708166>
- Dever, A. (2021). Spor ve toplumsal sınıf. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2),38-49. DOI: <http://dx.doi.org/10.33537/sobild.2021.12.2.4>
- Ersöz, A. G. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(6), 167-182.
- Gözütok, F. D., Toraman, Ç., ve Acar-Erdol, T. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin (TCEÖ) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1036-1048. DOI: 10.17051/ilkonline.2017.330240
- Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1-11.
- Halaç, D. S., Gülgün, M. (2021). Toplumsal cinsiyet bakış açısından Türkiye’de kadın girişimciliğinin durumu. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (68), 255-270. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.838567>
- Kantoğlu, A., Çetin, N. Y., ve Erdoğan, A. (2018). Ergenlerde toplumsal cinsiyet algılarının sosyodemografik özelliklere göre değerlendirilmesi. *Konuralp Medical Journal*, 10(2), 175-187. <https://doi.org/10.18521/kt.368702>
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Karkıner, N. (2010). Kadın, Aile ve Toplum. İçinde N.SUĞUR (Ed). *Sosyolojiye Giriş*. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1951, Eskişehir.
- Koca, C. (2006). Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*. 17(2), 81-99.
- Koca, C., Aşçı, F. H., ve Kirazcı, S. (2005). Gender role orientation of athletes and nonathletes in a patriarchal society: A study in Turkey. *Sex Roles*, 52(3), 217-225. DOI: 10.1007/s11199-005-1296-2
- Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the fear of negative evaluation scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 371-376. <https://doi.org/10.1177/0146167283093007>

- Lundgren, E. (1995). Creating bodily gender in the fields of symbol and power. *Nora, Nordic-Journal-of-Women's-Studies*, 3(2),101-112. <https://doi.org/10.1080/08038740.1995.9959679>
- Narin, M., Keskin, M. S., Kabamaklı, E., Yıldız, S., ve Kolayış, H. (2022). Ataerkil sistemin kadın sporcular üzerine etkisi: Ataerkillik ve spor. *Journal of Exercise and Sport Sciences Research*, 2(1), 17-26.
- Nazlı, A. (2005). 'Görünmeyen'beden'den'görünen'beden'e: beden'in sosyolojisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 71-87.
- Okumuş, E. (2011). Bedene müdahalenin sosyolojisi. İçinde K. CANATAN (Ed). *Beden Sosyolojisi*. Açılım Kitap, İstanbul, (45-51).
- Öztürk, P., Koca, C. (2021). Toplumsal cinsiyet ve spor. İçinde A. BORA ve Ş. İNCE (Eds). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, ss.194-214.
- Quadagno, J., Fobes, C. (1995). The welfare state and the cultural reproduction of gender: Making good girls and boys in the Job Corps. *Social problems*, 42(2), 171-190. <https://doi.org/10.2307/3096900>
- Ramamurthy, P. (2010). Why are men doing floral sex work? Gender, cultural reproduction, and the feminization of agriculture. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 35(2), 397-424.
- Rao, S. (1999). Woman-as-symbol: The intersections of identity politics, gender, and Indian nationalism. In *Women's studies international forum* (Vol. 22, No. 3, pp. 317-328). Pergamon. [https://doi.org/10.1016/S0277-5395\(99\)00033-3](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(99)00033-3)
- Sarikulak, İ. (2022). *Tarafarlılıkta toplumsal cinsiyet düzeninin hangi sosyalizasyon pratikleri ile inşa edildiğinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı, Ankara.
- Scheibel, W. (2013). Marilyn Monroe,'sex symbol': film performance, gender politics and 1950s Hollywood celebrity. *Celebrity Studies*, 4(1), 4-13. <https://doi.org/10.1080/19392397.2012.750095>
- Sumbas, E., Erdemir, N. (2021). Toplumsal cinsiyet algısı ile duygu düzenleme arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 117-125.
- Şavran, T.G. (2010). Araştırma Evreni, Örneklem Seçimi ve Ölçüm. . N.Suğur (Ed). *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1963, Eskişehir.
- Wharton, A. S. (2009). *The sociology of gender: An introduction to theory and research*. John Wiley & Sons.
- Yanikkerem, E., Topsakal, Ö., ve Boz, A. (2020). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarının incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 164-171. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.534403>
- Yeter, E. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadının özneliği ve din. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 15(2), 189-210.
- Yıldırım, İ. E., Ergut, Ö., ve Camkıran, C. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki farkındalığın belirlenmesine yönelik akademisyenler üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 37-46. <https://doi.org/10.26695/mukatcad.2018.10>

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.